دعاهایی از قرآن

تدوین و گردآوری :

آیت الله العظمی

علامه سید ابو الفضل ابن الرضا برقعی قمی

متولد:۱۳۲۹هـ‍ق مطابق با ۱۲۸۷شمسی

متوفای:۱۴۱۳هـ‍ق مطابق با ۱۳۷۲ شمسی

چاپ مجدّد اسفندماه ۱۳۸۱

«بسم الله الرحمن الرحیم

الحمدلله الذی أذن لعباده الدعا و جعل من الوسائل إلیه الإیمان و التوبة و البکاء و الصلاة علی محمد خاتم الأنبیاء و علی آله وأتباعه الأتقیاء

سپاس و ستایش ذات مقدّس پروردگار عظیم‌الشأنی را سزا است که با کمال بزرگی و بی‌نیازی و عزّت، درهای لطف و مرحمت ومهربانی و عطوفت خود را بر بندگان خود گشوده و کوچک و بزرگ و صالح و طالح و مطیع و عاصی و مؤمن و کافر را اذن عام و رخصت داده که هر ساعت و دقیقه از شب و روز و گاه و بیگاه و خلوت او را بخوانند و با خودِ او بدون واسطه مکالمه و خطاب نمایند.

در کتاب خود سورهٔ المؤمن آیهٔ ٦٠ فرموده :

﴿ ٱدۡعُونِيٓ أَسۡتَجِبۡ لَكُمۡ ﴾ (مؤمن / ٦٠)

«مرا بخوانید تا برای شما اجابت کنم».

و در همین آیه دعا وخواندن خود را عبادت شمرده و فرموده :

﴿ إِنَّ ٱلَّذِينَ يَسۡتَكۡبِرُونَ عَنۡ عِبَادَتِي سَيَدۡخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ﴾ (مؤمن / ٦٠)

«هر کس از عبادت من که دعا باشد تکبّر ورزد به زودی داخل دوزخ گردد با کمال خواری».

و دستور داده با حضرتش مناجات و عرض حاجات کنند و حوائج خود را با خود او در میان گذارند. نه امیری گذاشته و نه حاجب و دربانی، نه وزیری گماشته و نه وکیل و

معرّفی. هر که خواهد گو بیا و هر چه خواهد گو بخواه. کبر و ناز و حاجب و دربان درین درگاه نیست. هر کس در هر جا که خواهد می‌تواند با جناب او سخن گوید و او بهتر از دل هر کس و از هر زبانی آگاه است. نه مترجم می‌خواهد ونه واسطه و رشوه‌ای؛ و نفرموده مقرّبین مرا بخوانید و یا کسی را واسطه و همراه بیاورید بلکه فرموده ایمان و تقوی و زاری خود را وسیله دانید و اینها را بجوئید نه آنکه اینها را بخوانید. چنانکه در سوره مائده آیهٔ ۳۵ فرموده :

﴿ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَٱبْتَغُوٓا۟ إِلَيْهِ ٱلْوَسِيلَةَ ﴾ (مائده / ۳۵)

«ای مؤمنین از خدا بترسید و به سوی او وسیله‌ای بجوئید».

و نفرموده «**ادعوا الوسیلة**» وسیله را بخوانید. شبانه‌روز پنج مرتبه از روی وجود و کرم بندگانش را به درگاه خود خوانده تا او را بخوانند و به او تقرّب جویند و با او تجدید عهد بندگی کنند عجب خدای کارساز بنده‌نواز دانای راز بی‌نیازی است. «**فشکرا له ثم شکرا له**».

کسی که می‌خواهد خدا را بخواند سزاوار است
این چند فصل را مطالعه نماید :

فصل اول

یکی از حقوق خدا بر بنده این است که او را به همان نحوی که خود او دستور داده بخواند و چنانکه او خواسته او را بندگی کند و از برنامه و قانون او تخلّف نکند و به همان اسماء و صفاتی که خدا خود را معرفی کرده او را صدا زند. نه این که به سلیقهٔ ناقص خود اکتفا کند و به نام‌ها و اسمائی که لایق ذات او نیست او را بخواند و به بهانهٔ ارادت به انبیاء و اولیاء برخلاف قانون الهی عمل کند.

متأسفانه در زمان ما جهالت و غرور و بدعت‌ها چنان شایع شده که به نام ارادت به مقرّبان خدا و به بهانهٔ رجوع به اخبار و احادیث مجعوله و کتب غیرمعقوله برخلاف دستور قرآن عمل می‌شود. بلکه رسول خداﷺ و ائمّهٔ هدی سعی و کوشش داشتند که کسی برخلاف کتاب خدا چیزی نگوید و برخلاف قولِ خدا خبری را به ایشان نسبت ندهد. ولی چنانکه در زمان حیاتشان اذیّت و آزار شدند پس از وفاتشان نیز هر کسی به نام ایشان هر چه خواست به هم بافت و میان مردم منتشر ساخت نه حسابی در کار و نه میزانی، چه بسیار دعاهای کفرآمیز و شرک‌انگیز و مخالف توحید مورد توجّه ملّت شده، نه دانشمندی توجّهی دارد و نه کسی خیرخواهی می‌کند و نه خردمندی خیرخواه برای بیداری مردم سخن می‌گوید. عدّه‌ای از ترس دکانداران ساکت و خاموشند، عدّه‌ای برای حفظ دکّان و جمع‌آوری مریدان با عوام هم‌آواز و دمسازند و اکثر مردم آن قدر گرفتارند که فرصت تأمّل و تفکّر ندارند. ما چون خود را مکلّف و موظّف و مسؤول دانستیم و از

کسی هم جز خدا توقّعِ پاداشی نداریم، در مقام برآمدیم که حق را آشکار بگوئیم و خیر امّت را بنگاریم؛ چه کسی بپذیرد و چه نپذیرد و امیدواریم و انتظار داریم که مردم هشیارِ بیدار با ما همکاری کنند و از دکّاندارانِ شیّاد عوام‌فریب، نهراسند و چنانکه خدا در سورهٔ زمر آیهٔ ۱۷ فرموده نوشتهٔ ما را بخوانند و اگر دیدند حق گفته‌ایم ما را یاری کنند.

فصل دوم

بهترین دعاها، دعاهای قرآن است که حق‌تعالی از قول انبیاء و دیگران نقل کرده و یا خود دستور داده زیرا قرآن سندی محکم و متواتر است و از دست جعّالین و کذّابین محفوظ مانده و خود خدا حفظ آن را تضمین کرده؛ در سورهٔ حجر آیه ۹ فرموده :

﴿ إِنَّا نَحۡنُ نَزَّلۡنَا ٱلذِّكۡرَ وَإِنَّا لَهُۥ لَحَٰفِظُونَ ﴾ (حجر / ۹)

ولی دعاهای دیگر که در کتب دعا ذکر کرده‌اند، نویسندگانِ آنها معصوم از خطا نبوده‌اند یا به واسطهٔ تسامح در ادلّهٔ سنن هر دعا و زیارتی را جمع کرده‌اند و توجّه نکرده‌اند که اکثراً یا سندی ندارد و فلان مقدّس و یا فلان عالم به سلیقهٔ خود آنها را به هم بافته و یا اگر سندی دارد راویان آن یا مجهول‌الحال و یا اهل غلوّ و یا دارای عقائد باطله بوده‌اند وعقائد خود را در دعاها و زیارات گنجانیده و منتشر ساخته‌اند و مردم بی‌خبر به اعتماد به اینکه فلان مقدّس و یا فلان عالم نوشته می‌خوانند و این روش باعث نشر عقائد فاسده گردیده و در اثر انتشار آنها بسیاری از بدعت‌ها مورد رغبت شده که دفع آنها بسیار مشکل گردیده. دانشمندان بعدی به سکوت خود گویا تمام آن خرافات و بدعت‌ها را امضاء کرده‌اند. باید دانشمندان بیدار برای حفظ حقائق قرآنی و دفع این باطل‌ها فکری کنند و یا برای ردّ این اوهام قیامی کنند. بسیاری از علماء اخیار دعاهایی که زاهدی و یا عالمی نوشته ویا در کتابی درج کرده، به واسطهٔ حسن ظنّی که

به او داشته‌اند، خیال کرده‌اند سندی از شرع دارد، در حالی که ممکن است آن زاهد و یا آن عالم طبق دستور مطلقات دعا، خواسته به فکر خود دعایی زیبا بسازد و مسجّع و مقفّا کند و اظهار ارادتی در پیشگاه خدا و یا بزرگان دین کرده باشد. محدّثین بعدی از حسن ظنّی که به او داشته‌اند، آن را مسند به شرع دانسته‌اند. چه بسیار دعاهایی که مثلاً حاج شیخ عبّاس قمی از کفعمی و یا ابن‌طاوس و یا ابوقره و یا از شیخ طوسی و یا ابن عیاش جوهری نقل کرده، گویا اینان را معصوم دانسته و یا به اینان حقّ تشریع داده است. آن مرحوم در مفاتیح در ذیل زیارت وارث بسیار مذمّت کرده از کسانی که زیارت و یا دعایی جعل کرده‌اند و یا در دعاها کلمه‌ای کم و زیاد کرده‌اند، در حال یکی از آن مجعولات و یا آن کم و زیادها موجب کفر و شرک نبوده ولی خود او در مفاتیح دعاها و زیاراتی آورده که کفر محض و شرک خالص می‌باشد، مانند آن که در زیارت ششم امیرالمؤمنین‌ؑ ذکر شده : (**السلام علی الأصل القدیم و الفرع الکریم و الثمر الجنی**) که همان تثلیث نصاری را دربارهٔ امام آورده و مثلاً از حسن مثله جمکرانی که مرد مجهول مهملی است، دعایی آورده که می‌گوید : (**یا محمّد یا علی یا علی یا محمد اکفیانی فإنکما کافیای و انصرانی فإنکما ناصرای و احفظانی فإنکما حافظای**)، که مخالف قرآن و موجب شرک است. زیرا قرآن می‌گوید : (**ألیس الله بکاف عبده**) خدا برای بندهٔ خود کافی است. ولی حسن مثله جمکرانی می‌گوید : محمد و علی کافی‌اند. خدا به رسول خود می‌گوید : ﴿ **وَمَا جَعَلۡنَٰكَ عَلَيۡهِمۡ حَفِيظٗاۖ وَمَآ أَنتَ عَلَيۡهِم بِوَكِيلٖ** ﴾ ما تو را حافظ مردم نگردانیدیم. ولی این دعا می‌گوید محمّد و علی هر دو حافظ می‌باشند. مرحوم قمی از مجعولات عوام می‌نالد، ولی از مجعولات و شرکیّات دانشمندان نمی‌نالد. چقدر اذن دخول‌ها برای رفتن به اعتاب امام و امامزاده‌ها

تراشیده‌اند و امام و امامزاده‌ها را مانند خدا حاضر و ناظر و جوابگو قرار داده‌اند و تعجّب این است که زائر برای دخول اذن می‌خواهد ولی اذن صادر نشده داخل می‌شود.

فصل سوم

اگر کسی دعایی از خود جعل کند و یا از دیگری نقل کند که مطابق قرآن و عقل باشد اشکالی ندارد. اما به قصد ورود از شرع نخواند و به دین نبندد و تذکّر دهد که این دعا مستند به شرع نیست، مثلاً کسی پس از نماز صبح چهل مرتبه خدا را می‌خواند و یا عزیز یا عزیز می‌گوید این کار طبق دستور «**ادعونی أستجب لکم**» عیبی ندارد، ولی این ذکر با این عدد معیّن چون از شرع نرسیده به شرع اسلام نبندد و باید هر دعا و زیارتی می‌خواند مواظبت کند با قرآن الهی موافق باشد. زیرا اخبار متواتره در کتاب وسایل (کتاب قضا) و سایر کتب حدیث وارد شده که رسول خداﷺ و ائمّۀ هدی‌عليهم السلام فرموده‌اند : **(ماوافق کتاب الله فخذوه و ما خالف کتاب الله فدعوه)** یعنی هر چه موافق کتاب خدا است بگیرید و آنچه مخالف کتاب خدا است رها کنید زیرا رسول خدا و ائمّه هیچ کدام سخنی برخلاف قول خدا نمی‌گویند. پس شخص مسلمان باید اوّل برود از مطالب قرآن مطّلع گردد تا بفهمد کدام دعا و حدیث موافق قرآن وکدام مخالف قرآن است. متأسفانه ملّت ما به کلّی از قرآن بی خبرند و لذا دعاها و زیارات ضد قرآنی را تمییز نمی‌دهند و خود را معذور می‌دانند درحالی که معذور نبوده و مسؤولند.

فصل چهارم

مفاسد دعاها و زیارات مجعوله بسیار است :

۱- مخالف با عقل و قرآن که دو حجّت پروردگارند و مخالفت با این دو موجب هلاکت و نکبت و زیان دنیا و آخرت است. پس نفعی که ندارد هیچ بلکه سر تا پا ضرر

است. حال اگر کسی بخواهد ایشان را نهی کند، به عذر اینکه ما نمی‌فهمیم و یا فلان عالم چنین نوشته سرپیچی می‌کنند، بلکه علاقه‌ای که به دعاهای مجعوله دارند به کتاب خدا ندارند.

۲- بسیاری از اهل بدعت و مذاهب باطله همین دعاها و زیارات را مدرک وسند باطل‌های خود قرار داده و دکان‌های خود را رواج داده‌اند.

۳- در دعا نباید به غیر خدا توجّه کرد زیرا دعا عبادت است و خواندن خدا به عنوان مدعوّ غیبی مانند خواندن معمولی متعارفی دنیوی نیست. زیرا در خواندن معمولی متعارفی هر یکی از مخلوق را می‌توان خواند کسی که پایش درد گرفته می‌تواند بگوید ای زید دست مرا بگیر، کسی که محتاج به دوا می‌باشد، می‌تواند بگوید ای دکتر دوا به من بده، کسی که حاجتی به دیگری دارد می‌تواند بگوید فلانی حاجت مرا انجام بده، کسی که نان می‌خواهد می‌گوید ای شاطر نان بده، در خواندن متعارفی معمولی فقط باید طرف حاضر باشد و صدای او را بشنود. امّا دعای شرعی عبارت است از عبادت و آن خواندن مدعوّ غیبی است که فقط خدا باشد و در این عبادت مانند سایر عبادات نباید به احدی توجّه کرد و غیرخدا را شریک نمود، چنانکه خدا در سورهٔ کهف آیه ۱۱۰ فرموده :

﴿ وَلَا يُشۡرِكۡ بِعِبَادَةِ رَبِّهِۦٓ أَحَدَۢا ﴾ (کهف / ۱۱۰)

عبادت مخصوص ذات یکتای پروردگار است و لذا آیات بسیاری در قرآن آمده که غیر خدا را مخوانید و خواندن غیر خدا را شرک دانسته، از آن جمله در سورهٔ جن آیه ۲۰ فرموده :

﴿ قُلۡ إِنَّمَآ أَدۡعُواْ رَبِّي وَلَآ أُشۡرِكُ بِهِۦٓ أَحَدٗا ﴾ (جن / ۲۰)

«بگو من فقط پروردگارم را می‌خوانم واحدی را شریک او نمی‌کنم و شرک به او نمی‌آورم».

و در آیهٔ ۱۸ فرموده :

﴿ فَلَا تَدۡعُواْ مَعَ ٱللَّهِ أَحَدٗا ﴾ (جن / ۱۸)

«احدی را با خدا مخوانید».

و در آیات ۱۳ و ١٤ سورهٔ فاطر فرموده :

﴿ وَٱلَّذِينَ تَدۡعُونَ مِن دُونِهِۦ مَا يَمۡلِكُونَ مِن قِطۡمِيرٍ ﴿١٣﴾ إِن تَدۡعُوهُمۡ لَا يَسۡمَعُواْ دُعَآءَكُمۡ وَلَوۡ سَمِعُواْ مَا ٱسۡتَجَابُواْ لَكُمۡۖ وَيَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ يَكۡفُرُونَ بِشِرۡكِكُمۡۚ ﴾ (فاطر / ۱۳-١٤)

«آن کسانی را که غیر خدا می‌خوانید مالک پوست هستهٔ خرمایی نیستند، اگر بخوانیدشان نمی‌شوند و اگر بشنوند، اجابت نکنند و روز قیامت به شرک شما اعتراض و انکار کنند».

در این آیه صریحاً کسانی را که غیرخدا را می‌خوانند مشرک خوانده و نمی‌توان کلمهٔ الذین و ضمیرهای جمع مذکّر که مخصوص عقلا است و بر عقلا اطلاق می‌شود، حمل بر بت‌ها کنیم زیرا در لغت عرب کلمهٔ الذین و ضمیر جمع مذکّر بر بت اطلاق نشود؛ به اضافه روز قیامت بتی نیست که اعراض و انکار کند که چرا مشرک شدید. پس این آیه می‌گوید بزرگان و عقلا را نخوانید ودر سورهٔ احقاف آیه ۵ و ٦ فرموده :

﴿ وَمَنۡ أَضَلُّ مِمَّن يَدۡعُواْ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَن لَّا يَسۡتَجِيبُ لَهُۥٓ إِلَىٰ يَوۡمِ ٱلۡقِيَٰمَةِ وَهُمۡ عَن دُعَآئِهِمۡ غَٰفِلُونَ ﴿٥﴾ وَإِذَا حُشِرَ ٱلنَّاسُ كَانُواْ لَهُمۡ أَعۡدَآءٗ وَكَانُواْ بِعِبَادَتِهِمۡ كَٰفِرِينَ ﴾

(احقاف / ۵-٦)

«و کیست گمراه‌تر ازآنکه غیرخدا را می‌خواند. آن را می‌خواند که اجابت او نمی‌کند تا قیامت؛ و آنان از دعای ایشان آگاه نیستند و چون مردم در قیامت محشور شوند آنان برای ایشان دشمنند و به عبادت ایشان کافر و منکر بوده‌اند».

و در سورۀ نحل آیه ۲۰ و ۲۱ فرموده :

﴿ وَٱلَّذِينَ يَدۡعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ لَا يَخۡلُقُونَ شَيۡـٔٗا وَهُمۡ يُخۡلَقُونَ ٢٠ أَمۡوَٰتٌ غَيۡرُ أَحۡيَآءٖۖ وَمَا يَشۡعُرُونَ أَيَّانَ يُبۡعَثُونَ ﴾ (نحل / ۲۰-۲۱)

«و آنان را که غیر خدا می‌خوانند، آنان را خوانده‌اند که چیزی خلق نمی‌کنند و خود ایشان مخلوقند؛ مردگانی غیرزنده؛ و درک نمی‌کنند که کی برانگیخته می‌شوند برای قیامت».

یعنی آنکه را چیزی خلق نکرده و خود مخلوق است و به اضافه از ساعت قیامت و حشر خبر ندارد نباید خواند و به اتّفاق آیات قرآن پیغمبر اسلام خبر از حشر نداشته و ساعت قیام قیامت را نمی‌دانسته پس نباید او را خواند چه برسد به بندگان دیگر و در سورۀ اسراء آیۀ ٥٦ و ٥٧ فرموده :

﴿ قُلِ ٱدۡعُواْ ٱلَّذِينَ زَعَمۡتُم مِّن دُونِهِۦ فَلَا يَمۡلِكُونَ كَشۡفَ ٱلضُّرِّ عَنكُمۡ وَلَا تَحۡوِيلًا ٥٦ أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ يَدۡعُونَ يَبۡتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ ٱلۡوَسِيلَةَ أَيُّهُمۡ أَقۡرَبُ وَيَرۡجُونَ رَحۡمَتَهُۥ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُۥٓۚ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحۡذُورٗا ﴾ (اسراء / ٥٦-٥٧)

«بگو بخوانید آنان را که به خیال خود غیرخدا را می‌خوانید که مالک وتوانای برطرف کردن ضرر از شما نیستند و تغییری نتوانند. همانان را که می‌خوانند، به سوی پروردگار خودشان وسیله می‌جویند هر کدام را نزدیک‌تر و مقرّب‌ترند و امید به رحمت او دارند و از عذاب او می‌ترسند زیرا عذاب پروردگارت حذرکردنی است».

و مانند این آیات که در سورۀ اعراف آیه ۱۹٤ می‌فرماید :

﴿ إِنَّ ٱلَّذِينَ تَدۡعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ عِبَادٌ أَمۡثَالُكُمۡۖ ﴾ (اعراف / ۱۹٤)

«محققا آنان را که غیر از خدا می‌خوانید بندگانی مانند شمایند»

ما نمی‌دانیم کسانی که امام و یا رسول و یا امامزاده را می‌خوانند. جواب این آیات را چه می‌دهند؟ آیا این آیات از قرآن نیست؟ آیا بزرگان دین گفته‌اند ما را بخوانید و بر خلاف قرآن رفتار کنید؟ آیا با دعاهای مجعوله می‌توان قرآن را رد کرد؟ آیا این کسانی که در دعاهای شرکیّه غیرخدا را می‌خوانند بر این کار خود دلیلی دارند؟ اینان برای خود بهانه‌ای تراشیده اند به نام دلیل که عوام را گول بزنند و گاهی می‌گویند چگونه فرزندان یعقوب حضرت یعقوب را خواندند و گفتند : ﴿ يَـٰٓأَبَانَا ٱسۡتَغۡفِرۡ لَنَا ذُنُوبَنَآ إِنَّا كُنَّا خَٰطِـِٔينَ ٩٧ قَالَ سَوۡفَ أَسۡتَغۡفِرُ لَكُمۡ رَبِّيٓۖ ﴾ یعنی ای پدر از خدا برای ما آمرزش بطلب که ما خطا کردیم، یعقوب گفت به زودی طلب مغفرت می‌کنم برای شما [از خداوند]. در جواب ایشان باید گفت : اوّلا حضرت یعقوب زنده بود، نه مرده و چون او را آزار کرده بودند و یوسف او را برده بودند و چهل سال او را اذیّت کرده بودند، وظیفه‌شان این بود که بروند از او معذرت جویند و او را وادار کنند که از خدا بر ایشان طلب مغفرت کند و این وظیفه هر مسلمانی است که اگر کسی را اذیّت کرده، برود به او التماس کند تا او از خدا برایش آمرزش بخواهد و این مربوط به این مسأله نیست زیرا خواندن یعقوب زندهٔ حاضر، خواندن و درخواست‌کردن متعارفی است که ما می‌گفتیم این خواندن مدعوّ غیبی نیست. آیا اگر حضرت یعقوب از دنیا رفته بود می‌توانستند به او بگویند یا ابانا استغفرلنا و اگر می‌گفتند یعقوب می‌شنید و جواب می‌داد؟ البتّه خیر؛ پس قیاس حاضر به غایب و آنکه را وفات نکرده به کسی که وفات کرده صحیح نیست. بحث ما این است که امام و یا رسولی را که حاضر نیست و از دنیا بی‌خبر است و در بهشت برزخی ساکن است و آنجا از همّ و غمّ دنیا بی‌خبر است، آیا می‌توان خواند و آیا او جواب می‌دهد؟ ثانیاً حضرت یعقوب به فرزندان می‌گوید : **(و ما اغنی عنکم من الله من شیء)** یعنی ای فرزندان من هیچ گونه کاری از طرف خدا برای شما نمی‌توانم. چگونه

آن کلام یعقوب را قبول دارید ولی این کلام را که آب پاکی به دستشان داده و فرموده من کاری نتوانم قبول ندارید و یا بی‌خبرید. آیا از رسول خدا و یا امام خبری رسیده که ما را بخوانید؟ درصورتی که قطعاً چنین خبری وجود ندارد. آیا اگر مردم پیغمبر و یا امام را بخوانند ایشان به همه گوش می‌دهند و آیا همه جا حاضرند و آیا صوت آن یکی مانع از صوت دیگری نیست؟ آیا اینان صفات خدا را دارند و با خدا شریکند که (لایشغله شأن عن شأن و لاصوت عن صوت) آیا آن رسول و امام مجبورند که هر کس صدایش کرد بشنوند و فوری اطاعت کنند و برای همه کس واسطه شوند؟ هزاران دعای مجعول را به امام زمان بسته‌اند در صورتی که می‌گویند آن امام گفته : **(من ادعی المشاهدة فهو مفتر کذاب)** یعنی هر کس در زمان غیبت کبری ادّعای مشاهده مرا نماید، افترا زده و کذّاب است و غالب دعاهای امام زمان را از قول او در زمان غیبت کبری نقل کرده‌اند و گاهی می‌گویند چون خدا راجع به منافقین در سورۀ نساء آیۀ ٦٤ فرموده :

﴿ وَلَوۡ أَنَّهُمۡ إِذ ظَّلَمُوٓاْ أَنفُسَهُمۡ جَآءُوكَ فَٱسۡتَغۡفَرُواْ ٱللَّهَ وَٱسۡتَغۡفَرَ لَهُمُ ٱلرَّسُولُ لَوَجَدُواْ ٱللَّهَ تَوَّابٗا رَّحِيمٗا ﴾ (نساء / ٦٤)

این منافقین که به حکومت و قضاوت تو راضی نبودند و پشت سر تو بدگویی کردند، اگر نزد تو آمده بودند و از خدا طلب آمرزش می‌کردند و رسول برای ایشان از خدا آمرزش خواسته بود هرآینه خدا را توبه‌پذیر و رحیم یافته بودند و سپس نتیجه می‌گیرند هر مسلمانی باید برود نزد رسول خدا در هر کاری که به خدا دارد در هر زمانی. جواب این است که : اولا طرف سخن در آن آیه با منافقین است که رسول خدا را اذیت کرده بودند و وظیفه ایشان بوده که بروند و عذرخواهی کنند و این مربوط به سایر مسلمین نیست. ثانیاً خدا نفرموده بروید نزد رسول بلکه فرموده اگر منافقین می‌آمدند. پس به آنان که وظیفه داشتند نزد رسول خدا بروند نفرموده بروید چه برسد به دیگران. ثالثاً در آن وقت ممکن بود نزد رسول خدا بروند؛ چون زنده و میان مردم بود.

امّا زمان بعد ممکن نیست کسی نزد رسول خدا برود زیرا از دنیا رفته و در عالم باقی است و از عالم فانی و غصّه‌ها و رنج‌های آن بی‌خبر است. پس قیاس مع‌الفارق است و امیرالمؤمنین در نهج البلاغه می‌گوید خدا رسول خود را از میان مردم برد. در کلمهٔ ۸۸ از کلمات قصار **(کان فی الارض امانان من عذاب الله و قد رفع احدهما)** تا آخر و گاهی می‌گویند اگر کسی بخواهد سلطانی را ملاقات کند باید نزد وزیر و یا مأمور دیگری برود. ما هم هر وقت به خدا کاری داریم باید به مقرّبین او مراجعه کنیم. جواب این است که چون سلطان همه جا حاضر نیست و از حال رعیّت خبر ندارد و اگر رعیّت نزد او برود ممکن است به او دروغ بگوید و برخلاف واقع عرضی کند و لذا ناچار باید به مأمورین و وزراء مراجعه کند. ولی خدا چنین نیست خود همه جا حاضر و از حال بندگان مطّلع و حاجت آنها را می‌داند و خود فرموده : من از رگ گردن به شما نزدیک‌ترم. به اضافه خدا را نباید تشبیه به شاه و یا مخلوقات دیگر نمود و در قرآن فرموده : ﴿لَيۡسَ كَمِثۡلِهِۦ شَيۡءٞ﴾ و رسول خدا و ائمّه فرموده‌اند : **(من شبه الخالق بالمخلوق فهو مشرک)** یعنی کسی که خدا را تشبیه به مخلوق کند مشرک است؛ شما چرا توحید خود را آلوده به شرک می‌سازید، خدا احتیاج به امیر و وزیر ندارد و خود دستور داده که او را بخوانند. اگر سلطانی به رعیّت خود بگوید هر حاجتی داری به خود من مراجعه کن، آیا سزاوار است رعیّت اعتنا نکند وبگویدخیر من باید به وزیر مراجعه کنم و یا می‌گویند ما مقرّبان درگاه خدا را می‌خوانیم تا وسیله باشند و خدا در قرآن فرموده :

﴿يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَٱبۡتَغُوٓاْ إِلَيۡهِ ٱلۡوَسِيلَةَ﴾

(مائده / ۳۵)

«ای مؤمنین از خدا بترسید و به سوی او وسیله‌ای بجوئید».

جواب این است که خدا در این آیه فرموده وسیله بجویید و نفرموده وسیله را در حوائج خود بخوانید. وسیله جستنی است نه خواندنی که نه تنها در تقرّب به خدا بلکه تهیّه خوراک و پوشاک و مسکن و در کسب و تجارت و زراعت و غیره، انسان محتاج وسائل است. انبیاء و اوصیاء در دعا و عرض حاجت به خدا وسیله نیستند خدا دور نیست تا محتاج به وساطت ایشان باشد و برای دعا و عرض حاجت، خود انبیاء نفرموده‌اند ما واسطه و یا وسیله هستیم بلکه فرموده‌اند خواندن غیر خدا موجب هلاکت و ناامیدی است. چنانکه حضرت سجّاد در دعای ابوحمزه عرض می‌کند : (**الحمدلله الذی ادعوه و لا ادعو غیره ولودعوت غیره لخیب دعایی**) ثانیاً آیه : ﴿ وَٱبۡتَغُوٓاْ إِلَيۡهِ ٱلۡوَسِيلَةَ ﴾ خطاب به رسول و سایر مؤمنین است. باید دید رسول خداﷺ و علی‌ؑ به این آیه چگونه عمل کرده‌اند؟ آیا چه وسیله‌ای می‌جستند. رسول خداﷺ عرض می‌کند (**الهی وسیلتی الیک ایمانی بک**) یعنی خدایا وسیلهٔ من ایمان من است. و علی‌ؑ در خطبه ۱۰۹ نهج‌البلاغه می‌فرماید : (**ان افضل ما توسل به المتوسلون الی الله الإیمان به و برسوله و الجهاد فی سبیله ...**) و در دعای کمیل عرض می‌کند : (**و یتوسل الیک بربوبیتک**) یعنی خدا توسّل من به ربوبیّت تو است و در مناجات ماه شعبان عرض می‌کند : (**وجعلت الاقرار بالذنب الیک وسیلتی**) یعنی اقرار به گناه وسیلهٔ من است و امام سجّادؑ در دعای ابوحمزه عرض می‌کند : (**الهی بدعائک توسلی**) پس وسیله ایمان و تقوی و عبادت را می‌توان جست و تهیّه کرد، اما بندگان مقرّبین را نمی‌توان جست و تهیّه نمود زیرا آنان از دنیا رفته‌اند و جستن آنان مقدور نیست و تکلیف الهی تابع قدرت است. پس بندگان مقرّب، مطیع ما و شما نیستند و اصلاً از احوال ما خبر ندارند تا فوری بیایند و برای ما واسطه شوند و بروند.

٤- و دیگر از مفاسد دعاهای مجعوله این است که صفات و اسمائی برای خدا ذکر شده که لایق مقام الهی نیست، مثلاً در دعای پنجم رجبیّه در مفاتیح به خدا می‌گوید :

(لافرق بینک و بینها الا انهم عبادک رقتها وفتقها بیدک) یعنی خدایا فرقی بین تو و والیان امرت نیست جز اینکه آنان بندگان تواند و پاره‌کردن و دوختن آنان به دست تو است و ضمیر مؤنث برای والیان آورده و مثلاً در دعای هشتم خسمه عشر به خدا عرض می‌کند : (وصلک منی نفسی) یعنی خدایا وصل به تو آرزوی نفس من است. خدا وصل و فصل ندارد و مثلاً در دعای ندبه به امام می‌گوید : **(یابن الطور و العادیات و یابن یس و الذاریات)!** یعنی ای پسر طور و اسبان دونده و ای پسر یس و بادهای وزنده. یک عده از عالم نمایان این عبارات مهمل را به زور تقدیر و تأویل، تصحیح می‌کنند و حال آنکه این کار صحیحی نیست، زیرا هر کفری را می‌توان به زور تأویل و تقدیر، حمل به ایمان نمود. به هر حال اکثر دعاهای مجعوله و زیارات موضوعه با قرآن مخالف است و چون ملّت ما را از قرآن دور و بی‌خبر داشته‌اند، متوجّه این چیزها نیستند. پس بر هر مسلمانی واجب است تا اندازه‌ای که می‌تواند با قرآن آشنا شود، زیرا تدبّر در کتاب آسمانی لازم و دوری از آن موجب هلاکت و غرق‌شدن در خرافات دینی است و یکی از وسایل آشناشدن به آیات قرآن این است که دعاهای قرآن را انسان حفظ کند و در موقع مناجات و دعا و عرض حاجت بخواند. امیرالمؤمنین فرموده : کسی که قرآن دارد، به چیز دیگری احتیاج ندارد و از هر کتابی بی‌نیاز است. متأسّفانه دیدم یک نفر جاهل دعاهای قرآن را جمع کرده و چاپ کرده و به دست مردم داده تا بخوانند. اما غفلت کرده که دعاهایی که مناسب خواندن هر کس نیست و یا موجب تمسخر شنونده می‌شود آورده. مثلاً دعایی که زن عمران خوانده : (رب انی نذرت لک ما فی بطنی محررا فتقبل منی) را آورده، حال اگر مردی این دعا را بخواند که خدایا من نذر کردم که آنچه در شکمم می‌باشد برای تو آزاد کنم از من بپذیر و یا دعاهایی که کفّار در دوزخ می‌خوانند آورده که مردم بخوانند که مناسب نیست. به هر حال کاری که جاهل انجام دهد بهتر از این نمی‌شود. ولی ما در این اوراق دعاهایی از قرآن آورده‌ایم که همه

کس بتواند بخواند، اوّل دعاهایی که ابتدا به «ربنا» شده و پس از آن دعاهایی که ابتدا به «ربی» شده و پس از آن دعاها، چند آیه از آیاتی که خواندن آن برای همه کس مفید و لازم است و در هر حال چه در نماز و چه وقت کسب و کار و چه وقت خواب می‌توان آنها را قرائت کرد. هم ثواب تلاوت قرآن دارد و هم ثواب دعا و ذکر.

فصل پنجم

دعاهای قرآنی که ابتدا به «ربنا» شده :

۱- سورهٔ بقره آیهٔ ۱۲۸ و آن دعایی است که حضرت ابراهیم و فرزندش حضرت اسماعیل خوانده‌اند و مناسب است که خواننده در حال خواندن یک نفر دیگر را نیز در نظر بگیرد.

﴿ رَبَّنَا وَٱجۡعَلۡنَا مُسۡلِمَيۡنِ لَكَ وَمِن ذُرِّيَّتِنَآ أُمَّةٗ مُّسۡلِمَةٗ لَّكَ وَأَرِنَا مَنَاسِكَنَا وَتُبۡ عَلَيۡنَآۖ إِنَّكَ أَنتَ ٱلتَّوَّابُ ٱلرَّحِيمُ ﴾ (بقره / ۱۲۸)

«پروردگارا ما را تسلیم خودت قرار دهو ذریّهٔ ما را نیز امّتی که تسلیم تو باشد قرار بده و عبادات ما را به ما یاد بده و توبهٔ ما را بپذیر، زیرا فقط تو توبه‌پذیر و رحیمی».

و آیه ۱۲۷ :

﴿رَبَّنَا تَقَبَّلۡ مِنَّآۖ إِنَّكَ أَنتَ ٱلسَّمِيعُ ٱلۡعَلِيمُ ﴾ (بقره / ۱۲۷)

«پروردگارا از ما بپذیر زیرا فقط تو شنوای دانایی».

۲- سورهٔ بقره آیهٔ ۲۰۱ :

﴿رَبَّنَآ ءَاتِنَا فِي ٱلدُّنۡيَا حَسَنَةٗ وَفِي ٱلۡأٓخِرَةِ حَسَنَةٗ وَقِنَا عَذَابَ ٱلنَّارِ ﴾ (بقره / ۲۰۱)

«پروردگارا ما را در دنیا نیکی عطا فرما و در آخرت نیکی عطا فرما و ما را از عذاب آتش دوزخ حفظ فرما».

۳- سوره بقره آیهٔ ۲۵۰ :

﴿ رَبَّنَآ أَفۡرِغۡ عَلَيۡنَا صَبۡرٗا وَثَبِّتۡ أَقۡدَامَنَا وَٱنصُرۡنَا عَلَى ٱلۡقَوۡمِ ٱلۡكَٰفِرِينَ ﴾ (بقره / ۲۵۰)

پروردگارا صبر و شکیبایی بر ما بریز و قدم‌های ما را ثابت بدار و ما را بر قوم کفّار نصرت بده».

٤- سوره بقره آیهٔ ۲۸٦ :

﴿ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذۡنَآ إِن نَّسِينَآ أَوۡ أَخۡطَأۡنَاۚ رَبَّنَا وَلَا تَحۡمِلۡ عَلَيۡنَآ إِصۡرٗا كَمَا حَمَلۡتَهُۥ عَلَى ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِنَاۚ رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلۡنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِۦۖ وَٱعۡفُ عَنَّا وَٱغۡفِرۡ لَنَا وَٱرۡحَمۡنَآۚ أَنتَ مَوۡلَىٰنَا فَٱنصُرۡنَا عَلَى ٱلۡقَوۡمِ ٱلۡكَٰفِرِينَ ﴾

(بقره / ۲۸٦)

«پروردارا ما را مؤاخذه مفرما، اگر فراموش کردیم و یا خطا نمودیم، حکم مشکل را بر ما و عهدهٔ ما مگذار چنانکه بر کسان پیش از ما گذاردی، پروردگارا بر عهدهٔ ما مگذار آنچه را که به آن توانا نیستیم و از ما بگذر و ما را بیامرز و ترحّم نما. تویی مولای ما پس ما را بر قوم کفّار یاری نما».

۵- سورهٔ آل عمران آیهٔ ۸ و ۹ :

﴿ رَبَّنَا لَا تُزِغۡ قُلُوبَنَا بَعۡدَ إِذۡ هَدَيۡتَنَا وَهَبۡ لَنَا مِن لَّدُنكَ رَحۡمَةًۚ إِنَّكَ أَنتَ ٱلۡوَهَّابُ ٨ رَبَّنَآ إِنَّكَ جَامِعُ ٱلنَّاسِ لِيَوۡمٖ لَّا رَيۡبَ فِيهِۚ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُخۡلِفُ ٱلۡمِيعَادَ ﴾

(آل عمران / ۸-۹)

«پروردگارا پس از آنکه ما را هدایت نمودی دل‌های ما را به باطل متمایل مگردان و از نزد خود ما را رحمتی بخشای زیرا فقط تو بخشاینده‌ای. پروردگارا تو جمع خواهی کرد مردم را برای روزی که در آن شکّی نیست زیرا خدا وعده را خلاف نمی‌کند».

٦- سورهٔ آل عمران آیهٔ ١٦ :

﴿رَبَّنَآ إِنَّنَآ ءَامَنَّا فَٱغۡفِرۡ لَنَا ذُنُوبَنَا وَقِنَا عَذَابَ ٱلنَّارِ ﴾ (آل عمران / ١٦)

پروردگارا حقّا ما ایمان آورده‌ایم پس گناهان ما را بیامرز و از عذاب آتش دوزخ ما را حفظ کن».

٧- سورهٔ آل عمران آیهٔ ٥٣ :

﴿رَبَّنَآ ءَامَنَّا بِمَآ أَنزَلۡتَ وَٱتَّبَعۡنَا ٱلرَّسُولَ فَٱكۡتُبۡنَا مَعَ ٱلشَّٰهِدِينَ ﴾ (آل عمران / ٥٣)

«پروردگار ما ایمان آورده‌ایم به آنچه نازل نمودی و پیروی رسول تو کردیم، پس ما را با گواهان بنویس».

٨- سورهٔ آل عمران آیهٔ ١٤٧ :

﴿رَبَّنَا ٱغۡفِرۡ لَنَا ذُنُوبَنَا وَإِسۡرَافَنَا فِيٓ أَمۡرِنَا وَثَبِّتۡ أَقۡدَامَنَا وَٱنصُرۡنَا عَلَى ٱلۡقَوۡمِ ٱلۡكَٰفِرِينَ ﴾ (آل عمران / ١٤٧)

«پروردگارا گناهان ما و زیاد روی در کار ما را بیامرز و قدم‌های ما را ثابت بدار و ما را بر کفّار یاری ده».

٩- سورهٔ آل عمران آیهٔ ١٩١ تا ١٩٤ :

﴿رَبَّنَا مَا خَلَقۡتَ هَٰذَا بَٰطِلٗا سُبۡحَٰنَكَ فَقِنَا عَذَابَ ٱلنَّارِ ١٩١ رَبَّنَآ إِنَّكَ مَن تُدۡخِلِ ٱلنَّارَ فَقَدۡ أَخۡزَيۡتَهُۥۖ وَمَا لِلظَّٰلِمِينَ مِنۡ أَنصَارٖ ١٩٢ رَّبَّنَآ إِنَّنَا سَمِعۡنَا مُنَادِيٗا يُنَادِي

لِلْإِيمَـٰنِ أَنْ ءَامِنُواْ بِرَبِّكُمْ فَـَٔامَنَّا ۚ رَبَّنَا فَٱغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّـَٔاتِنَا وَتَوَفَّنَا مَعَ ٱلْأَبْرَارِ ﴿١٩٣﴾ رَبَّنَا وَءَاتِنَا مَا وَعَدتَّنَا عَلَىٰ رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ ۗ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ ٱلْمِيعَادَ ﴾ (آل عمران / ۱۹۱-۱۹٤)

«پروردگارا این جهان را به باطل خلق نفرمودی تو منزّهی پس ما را از عذاب آتش حفظ فرما. پروردگارا محققا کسی را که داخل آتش کنی خوارش کرده‌ای و برای ستمگران یاورانی نیست. پروردگارا ما شنیدیم که نداکننده‌ای به سوی ایمان ندا می‌کرد که به پروردگارتان ایمان آورید و ما ایمان آوردیم، پروردگارا برای ما گناهان ما را بیامرز و بدی‌های ما را جبران نما و ما را با نیکان بمیران. پروردگارا آنچه به ما وعده دادی بر پیمبرانت ما را عطا فرما و روز قیامت ما را خوار مکن به راستی که تو وعده را تخلّف نمی‌کنی».

۱۰- سورهٔ نساء آیهٔ ۷۵ :

﴿ رَبَّنَآ أَخْرِجْنَا مِنْ هَـٰذِهِ ٱلْقَرْيَةِ ٱلظَّالِمِ أَهْلُهَا وَٱجْعَل لَّنَا مِن لَّدُنكَ وَلِيًّا وَٱجْعَل لَّنَا مِن لَّدُنكَ نَصِيرًا ﴾ (نساء / ۷۵)

«پروردگارا ما را از این قریه (و شهری که) اهل آن ستمگرند بیرون بر و از نزد خود برای ما سرپرستی قرار بده و از نزد خود برای ما یاوری قرار ده».

۱۱- سورهٔ مائده آیهٔ ۸۳ :

﴿ رَبَّنَآ ءَامَنَّا فَٱكْتُبْنَا مَعَ ٱلشَّـٰهِدِينَ ﴾ (مائده / ۸۳)

«پروردگارا ما ایمان آوردیم؛ پس ما را از گواهان بنویس».

۱۲- سورهٔ اعراف آیهٔ ۲۳ :

﴿ قَالَا رَبَّنَا ظَلَمْنَآ أَنفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ ٱلْخَـٰسِرِينَ ﴾ (اعراف / ۲۳)

«پروردگارا ما بر خود ستم نمودیم و اگر ما را نیامرزی و رحم نکنی، البتّه از زیانکاران خواهیم بود».

۱۳- سورۀ اعراف آیۀ ٤٧ :

﴿رَبَّنَا لَا تَجۡعَلۡنَا مَعَ ٱلۡقَوۡمِ ٱلظَّٰلِمِينَ﴾ (اعراف / ٤٧)

«پروردگارا ما را با ستمگران قرار مده».

۱٤- سورۀ اعراف آیۀ ۸۹ :

﴿رَبَّنَا ٱفۡتَحۡ بَيۡنَنَا وَبَيۡنَ قَوۡمِنَا بِٱلۡحَقِّ وَأَنتَ خَيۡرُ ٱلۡفَٰتِحِينَ﴾

(اعراف / ۸۹)

«پروردگارا بین ما و قوم ما را به حق راهی باز کن؛ زیرا تو بهترین بازکنندگانی».

۱٥- سورۀ اعراف آیۀ ۱۲٦ :

﴿رَبَّنَآ أَفۡرِغۡ عَلَيۡنَا صَبۡرٗا وَتَوَفَّنَا مُسۡلِمِينَ﴾ (اعراف / ۱۲٦)

«پروردگارا صبر و شکیبایی را بر ما بریز و ما را مسلمان بمیران».

۱٦- سورۀ یونس آیۀ ۸٥ و ۸٦ :

﴿رَبَّنَا لَا تَجۡعَلۡنَا فِتۡنَةٗ لِّلۡقَوۡمِ ٱلظَّٰلِمِينَ ٨٥ وَنَجِّنَا بِرَحۡمَتِكَ مِنَ ٱلۡقَوۡمِ ٱلۡكَٰفِرِينَ﴾ (یونس / ۸٥-۸٦)

«پروردگار ما را وسیلۀ امتحان برای قوم ستمگران قرار مده و به رحمت خود ما را از قوم کفّار نجات بده».

۱۷- سورۀ ابراهیم آیۀ ۳۸ :

﴿رَبَّنَآ إِنَّكَ تَعۡلَمُ مَا نُخۡفِي وَمَا نُعۡلِنُۗ وَمَا يَخۡفَىٰ عَلَى ٱللَّهِ مِن شَيۡءٖ فِي ٱلۡأَرۡضِ وَلَا فِي ٱلسَّمَآءِ﴾ (ابراهیم / ۳۸)

«پرودگارا محقّقاً تو می‌دانی آنچه را پنهان می‌کنیم و آنچه را آشکار می‌کنیم و چیزی در آسمان و زمین بر خدا پنهان نیست».

۱۸- سورهٔ ابراهیم آیات ٤٠ و ٤١ :

﴿رَبِّ ٱجۡعَلۡنِي مُقِيمَ ٱلصَّلَوٰةِ وَمِن ذُرِّيَّتِيۚ رَبَّنَا وَتَقَبَّلۡ دُعَآءِ ٤٠ رَبَّنَا ٱغۡفِرۡ لِي وَلِوَٰلِدَيَّ وَلِلۡمُؤۡمِنِينَ يَوۡمَ يَقُومُ ٱلۡحِسَابُ﴾ (ابراهیم / ٤٠-٤١)

«پروردگارا مرا و اولادم را بپادارندهٔ نماز قرار ده، پروردگارا و بپذیر دعای مرا پروردگارا مرا و والدین مرا و مؤمنین را بیامرز روزی که حساب بر پا می‌شود».

۱۹- سورهٔ کهف آیهٔ ١٠ :

﴿رَبَّنَآ ءَاتِنَا مِن لَّدُنكَ رَحۡمَةٗ وَهَيِّئۡ لَنَا مِنۡ أَمۡرِنَا رَشَدٗا﴾ (کهف / ١٠)

«پروردگارا ما را از نزد خود رحمتی عطا فرما و امر ما را به هدایت و رشد موفّق بدار».

۲۰- سورهٔ مؤمنون آیهٔ ١٠٩ :

﴿رَبَّنَآ ءَامَنَّا فَٱغۡفِرۡ لَنَا وَٱرۡحَمۡنَا وَأَنتَ خَيۡرُ ٱلرَّٰحِمِينَ﴾ (مؤمنون / ١٠٩)

«پروردگارا ما ایمان آوردیم پس ما را بیامرز و رحم نما و تو بهترین رحم‌کنندگانی».

۲۱- سورهٔ فرقان آیهٔ ٦٥ :

﴿رَبَّنَا ٱصۡرِفۡ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَۖ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا﴾

(فرقان / ٦٥)

«پروردگارا عذاب دوزخ را از ما بگردان زیرا عذاب دوزخ دائمی است».

۲۲- سورهٔ فرقان آیهٔ ٧٤ :

﴿ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَٰجِنَا وَذُرِّيَّٰتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَٱجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا ﴾ (فرقان / ٧٤)

«پروردگارا از همسران و فرزندانی که نور چشم باشند به ما عطا فرما و ما را برای متّقین پیشوا قرار ده».

٢٣- سورۀ غافر آیات ٧ و ٨ و ٩ :

﴿ رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَّحْمَةً وَعِلْمًا فَٱغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُواْ وَٱتَّبَعُواْ سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ ٱلْجَحِيمِ ﴿٧﴾ رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّٰتِ عَدْنٍ ٱلَّتِي وَعَدتَّهُمْ وَمَن صَلَحَ مِنْ ءَابَآئِهِمْ وَأَزْوَٰجِهِمْ وَذُرِّيَّٰتِهِمْۚ إِنَّكَ أَنتَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿٨﴾ وَقِهِمُ ٱلسَّيِّـَٔاتِۚ وَمَن تَقِ ٱلسَّيِّـَٔاتِ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمْتَهُۥۚ وَذَٰلِكَ هُوَ ٱلْفَوْزُ ٱلْعَظِيمُ ﴾ (غافر / ٧-٩)

«پروردگارا تو به رحمت و دانش هر چیز را فراگرفته‌ای پس کسانی را که توبه کرده و پیروی راه تو کردند بیامرز و از عذاب دوزخ نگاهشان بدار. پروردگارا و ایشان را به باغ‌های دائمی که به ایشان وعده داده‌ای وارد ساز و کسانی که شایسته‌اند از پدران و زنان و فرزندانشان را وارد بهشت ساز به درستی که تو عزیز و حکیمی و از بدی‌ها نگاهشان دار و آنکه را تو از بدی‌ها نگاهداری حقیقتاً به او رحم کرده‌ای و این است همان کامیابی بزرگ».

٢٤- سورۀ الدخان آیه ١٢ :

﴿ رَّبَّنَا ٱكْشِفْ عَنَّا ٱلْعَذَابَ إِنَّا مُؤْمِنُونَ ﴾ (دخان / ١٢)

«پروردگارا عذاب را از ما برطرف کن زیرا ما ایمان آورده‌ایم».

٢٥- الحشر آیۀ ١٠ :

﴿رَبَّنَا ٱغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَٰنِنَا ٱلَّذِينَ سَبَقُونَا بِٱلْإِيمَٰنِ وَلَا تَجْعَلْ فِى قُلُوبِنَا غِلًّا لِّلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ رَبَّنَآ إِنَّكَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ﴾ (حشر / ۱۰)

«پروردگارا، ما و برادران ما که پیش از ما به ایمان سبقت گرفتند بیامرز و در دل‌های ما برای اهل ایمان کینه قرار مده؛ پروردگارا به راستی که تویی مهربان رحیم».

۲٦- سورۀ ممتحنه آیات ٤ و ۵ :

﴿رَّبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنَبْنَا وَإِلَيْكَ ٱلْمَصِيرُ ﴿٤﴾ رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِّلَّذِينَ كَفَرُوا۟ وَٱغْفِرْ لَنَا رَبَّنَآ إِنَّكَ أَنتَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ﴾ (ممتحنه / ٤-۵)

«پروردگارا، بر تو توکّل کردیم و به سوی تو زاری می‌کنیم و به سوی تو برگشت ما است. پروردگارا ما را وسیلۀ آزمایش و امتحان کافران قرار مده و ما را بیامرز، پروردگارا به راستی که فقط تو عزیز حکیمی».

۲۷- سورۀ تحریم آیه ۸ :

﴿رَبَّنَآ أَتْمِمْ لَنَا نُورَنَا وَٱغْفِرْ لَنَآ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ﴾ (تحریم / ۸)

«پروردگارا، نور ما را برای ما کامل گردان و ما را بیامرز به درستی که تو بر هر چیزی توانایی».

دعاهای قرآنی که به کلمۀ (رب) ابتداء شده است :

۱- سورۀ بقره آیۀ ۱۲٦ :

﴿رَبِّ ٱجْعَلْ هَٰذَا بَلَدًا ءَامِنًا وَٱرْزُقْ أَهْلَهُۥ مِنَ ٱلثَّمَرَٰتِ﴾ (بقره / ۱۲٦)

«پروردگارا این شهر را شهر امن بگردان و اهل آن را از میوه‌جات روزی گردان».

۲- سورۀ آل عمران آیۀ ۳۸ :

﴿رَبِّ هَبْ لِى مِن لَّدُنكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ ٱلدُّعَآءِ﴾

(آل عمران / ۳۸)

«پروردگارا مرا از نزد خود فرزندی بخشای که پاکیزه باشد به راستی که تو شنوندۀ دعایی».

۳- سورۀ اعراف آیۀ ۱۵۱ :

﴿رَبِّ ٱغۡفِرۡ لِي وَلِأَخِي وَأَدۡخِلۡنَا فِي رَحۡمَتِكَۖ وَأَنتَ أَرۡحَمُ ٱلرَّٰحِمِينَ﴾

(اعراف / ۱۵۱)

«پروردگارا مرا و برادر مرا بیامرز و ما را در رحمت خود داخل نما و تویی بهترین رحم‌کنندگان».

٤- سورۀ هود آیۀ ٤۷ :

﴿رَبِّ إِنِّيٓ أَعُوذُ بِكَ أَنۡ أَسۡـَٔلَكَ مَا لَيۡسَ لِي بِهِۦ عِلۡمٞۖ وَإِلَّا تَغۡفِرۡ لِي وَتَرۡحَمۡنِيٓ أَكُن مِّنَ ٱلۡخَٰسِرِينَ﴾ (هود / ٤۷)

«پروردگارا حقا که من به تو پناه می‌برم از آنکه از تو بخواهم آنچه را که به آن علم ندارم و اگر مرا نیامرزی ورحم نکنی از زیانکاران می‌باشم».

۵- سورۀ ابراهیم آیۀ ۳۵ :

﴿رَبِّ ٱجۡعَلۡ هَٰذَا ٱلۡبَلَدَ ءَامِنٗا وَٱجۡنُبۡنِي وَبَنِيَّ أَن نَّعۡبُدَ ٱلۡأَصۡنَامَ﴾

(ابراهیم / ۳۵)

«پروردگارا این شهر را امن بگردان و من و فرزندانم را از بندگی بتان دور بدار».

٦- سورۀ اسراء آیۀ ۸۰ :

﴿رَّبِّ أَدۡخِلۡنِي مُدۡخَلَ صِدۡقٖ وَأَخۡرِجۡنِي مُخۡرَجَ صِدۡقٖ وَٱجۡعَل لِّي مِن لَّدُنكَ سُلۡطَٰنٗا نَّصِيرٗا﴾ (اسراء / ۸۰)

«پروردگارا درون بر، درون بردن نیک و برون بر، برون بردن نیک و برایم از نزد خود دلیلی نصرت‌آور مقرّر بدار».

۷- سورهٔ اسراء آیهٔ ۲٤ :

﴿رَّبِّ ٱرۡحَمۡهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرٗا﴾ (اسراء / ٢٤)

«پروردگارا والدینم را رحم فرما، چنانکه در کوچکی مرا تربیت کردند».

۸- سورهٔ مریم آیهٔ ٤ :

﴿رَبِّ إِنِّي وَهَنَ ٱلۡعَظۡمُ مِنِّي وَٱشۡتَعَلَ ٱلرَّأۡسُ شَيۡبٗا وَلَمۡ أَكُنۢ بِدُعَآئِكَ رَبِّ شَقِيّٗا﴾ (مریم / ٤)

«پروردگارا به راستی استخوانم سست شده و پیری سرم را مشتعل (سفید) نموده و من به خواندن تو بی‌بهره نبوده‌ام».

۹- سورهٔ طه آیات ۲۵، ۲٦ و ۲۷ :

﴿رَبِّ ٱشۡرَحۡ لِي صَدۡرِي ٢٥ وَيَسِّرۡ لِيٓ أَمۡرِي ٢٦ وَٱحۡلُلۡ عُقۡدَةٗ مِّن لِّسَانِي﴾ (طه / ۲۵-۲۷)

«پروردگارا سینهٔ مرا بگشا و امر مرا آسان کن و گره از زبانم باز کن».

۱۰- سورهٔ طه آیهٔ ۱۱٤ :

﴿رَّبِّ زِدۡنِي عِلۡمٗا﴾ (طه / ١١٤)

«پروردگارا دانش مرا زیاد کن».

۱۱- سورهٔ انبیاء آیهٔ ۸۹ :

﴿رَبِّ لَا تَذَرۡنِي فَرۡدٗا وَأَنتَ خَيۡرُ ٱلۡوَٰرِثِينَ﴾ (انبیاء / ۸۹)

«پروردگارا مرا تنها مگذا و تویی بهترین ارث برندگان».

۱۲- سورهٔ مؤمنون آیهٔ ۲٦ :

﴿ رَبِّ ٱنصُرۡنِي بِمَا كَذَّبُونِ ﴾ (مؤمنون / ۲٦)

«پروردگارا مرا یاری کن در مقابل آنچه مرا تکذیب کردند».

۱۳- سورهٔ مؤمنون آیات ۲۹، ۹٤، ۹۷، ۹۸ و ۱۱۸ :

﴿ رَّبِّ أَنزِلۡنِي مُنزَلٗا مُّبَارَكٗا وَأَنتَ خَيۡرُ ٱلۡمُنزِلِينَ ﴾ ﴿ رَبِّ فَلَا تَجۡعَلۡنِي فِي ٱلۡقَوۡمِ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴾ ﴿ رَّبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنۡ هَمَزَٰتِ ٱلشَّيَٰطِينِ ﴾ ﴿ وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَن يَحۡضُرُونِ ﴾ ﴿ رَّبِّ ٱغۡفِرۡ وَٱرۡحَمۡ وَأَنتَ خَيۡرُ ٱلرَّٰحِمِينَ ﴾

(مؤمنون / ۲۹، ۹٤، ۹۷، ۹۸، ۱۱۸)

«پروردگارا مرا نازل کن به منزل با برکت و تویی بهترین نازل‌کندگان (این آیه را در سفر خواند)، پروردگارا مرا در میان ستمگران قرار مده، پروردگارا به تو پناه می‌برم از وساوس شیاطین و به تو پناه می‌برم، پروردگارا از اینکه نزد من آیند، پروردگارا مرا بیامرز و رحم نما و تویی بهترین رحم‌کنندگان».

۱٤- سورهٔ شعراء آیات ۸۳، ۸٤ و ۸۵ :

﴿ رَبِّ هَبۡ لِي حُكۡمٗا وَأَلۡحِقۡنِي بِٱلصَّٰلِحِينَ ٨٣ وَٱجۡعَل لِّي لِسَانَ صِدۡقٖ فِي ٱلۡأٓخِرِينَ ٨٤ وَٱجۡعَلۡنِي مِن وَرَثَةِ جَنَّةِ ٱلنَّعِيمِ ﴾ (شعراء / ۸۳-۸۵)

«پروردگارا مرا کمالی عطا کن و مرا به شایستگان ملحق فرما و برای من ثنا و نام نیک در میان آیندگان قرار ده و مرا از ورثهٔ بهشت پرنعمت قرار ده».

۱۵- سورهٔ شعراء آیات ۱۱۷ و ۱۱۸ :

﴿ رَبِّ إِنَّ قَوۡمِي كَذَّبُونِ ١١٧ فَٱفۡتَحۡ بَيۡنِي وَبَيۡنَهُمۡ فَتۡحٗا وَنَجِّنِي وَمَن مَّعِيَ مِنَ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ ﴾ (شعراء / ۱۱۷-۱۱۸)

«پروردگارا به راستی که قوم من مرا تکذیب کردند پس بین من و ایشان راهی بگشا و مرا با کسانی از اهل ایمان، که با منند نجات مرحمت کن ».

۱۶- سورۀ شعراء آیات ۱٦۹ :

﴿ رَبِّ نَجِّنِي وَأَهۡلِي مِمَّا يَعۡمَلُونَ ﴾ (شعراء / ۱٦۹)

«پروردگارا مرا و بستگان مرا از آنچه مردم می‌کنند نجات بده».

۱۷- سورۀ نمل آیۀ ۱۹ :

﴿ رَبِّ أَوۡزِعۡنِيٓ أَنۡ أَشۡكُرَ نِعۡمَتَكَ ٱلَّتِيٓ أَنۡعَمۡتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَٰلِدَيَّ وَأَنۡ أَعۡمَلَ صَٰلِحٗا تَرۡضَىٰهُ وَأَدۡخِلۡنِي بِرَحۡمَتِكَ فِي عِبَادِكَ ٱلصَّٰلِحِينَ ﴾ (نمل / ۱۹)

«پروردگارا مرا موفّق فرما تا نعمتی را که به من و به والدین من عنایت کرده‌ای شکر نمایم و تا عمل شایسته‌ای که می‌پسندی بجا آرم و مرا در میان بندگان شایسته‌ات وارد ساز».

۱۸- سورۀ قصص آیۀ ۱٦ :

﴿ رَبِّ إِنِّي ظَلَمۡتُ نَفۡسِي فَٱغۡفِرۡ ﴾ (قصص / ۱٦)

«پروردگارا من به خود ستم نمودم مرا بیامرز».

۱۹- سورۀ قصص آیۀ ۲٤ :

﴿ رَبِّ إِنِّي لِمَآ أَنزَلۡتَ إِلَيَّ مِنۡ خَيۡرٖ فَقِيرٞ ﴾ (قصص / ۲٤)

«پروردگارا همانا من به آنچه از خیر برایم بفرستی محتاجم».

۲۰- سورۀ قصص آیۀ ۲۱ :

﴿ رَبِّ نَجِّنِي مِنَ ٱلۡقَوۡمِ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴾ (قصص / ۲۱)

«پروردگارا مرا از قوم ستمگران نجات ده».

۲۱- سورۀ عنکبوت آیۀ ۳۰ :

﴿ رَبِّ ٱنصُرۡنِي عَلَى ٱلۡقَوۡمِ ٱلۡمُفۡسِدِينَ ﴾ (عنکبوت / ۳۰)

«پروردگارا مرا بر دفع قوم مفسدین یاری نما».

۲۲– سورهٔ صافّات آیهٔ ۱۰۰ :

﴿ رَبِّ هَبْ لِي مِنَ ٱلصَّٰلِحِينَ ﴾ (صافات / ۱۰۰)

«پروردگارا مرا از شایستگان عطا فرما».

۲۳– سورهٔ تحریم آیهٔ ۱۱ :

﴿ رَبِّ ٱبْنِ لِي عِندَكَ بَيْتًا فِي ٱلْجَنَّةِ ﴾ (تحریم / ۱۱)

«پروردگارا برایم نزد خودت خانه‌ای در بهشت بنا کن».

۲٤– سورهٔ نوح آیهٔ ۲٦ :

﴿ رَّبِّ لَا تَذَرْ عَلَى ٱلْأَرْضِ مِنَ ٱلْكَٰفِرِينَ دَيَّارًا ﴾ (نوح / ۲٦)

«پروردگارا در روی زمین احدی از کفّار را مگذار».

۲٥– سورهٔ نوح آیهٔ ۲۸ :

﴿ رَّبِّ ٱغْفِرْ لِي وَلِوَٰلِدَيَّ وَلِمَن دَخَلَ بَيْتِيَ مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتِ وَلَا تَزِدِ ٱلظَّٰلِمِينَ إِلَّا تَبَارًا ﴾ (نوح / ۲۸)

«پروردگارا من و والدینم و هر کس به خانه من وارد شود در حال ایمان و مؤمنین و مؤمنات را بیامرز و برای ستمگران جز هلاکت میفزای».

بعضی از آیاتی که قرائت آن بسیار مفید است :

۱– بقره آیات : (آیه الکرسی)

﴿ ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلْحَيُّ ٱلْقَيُّومُ ۚ لَا تَأْخُذُهُۥ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ ۚ لَّهُۥ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلْأَرْضِ ۗ مَن ذَا ٱلَّذِي يَشْفَعُ عِندَهُۥٓ إِلَّا بِإِذْنِهِۦ ۚ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ ۖ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِۦٓ إِلَّا بِمَا شَآءَ ۚ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ ۖ وَلَا يَـُٔودُهُۥ حِفْظُهُمَا ۚ وَهُوَ ٱلْعَلِيُّ ٱلْعَظِيمُ ﴿٢٥٥﴾ لَآ إِكْرَاهَ فِي ٱلدِّينِ ۖ قَد تَّبَيَّنَ ٱلرُّشْدُ مِنَ

ٱلۡغَيِّۚ فَمَن يَكۡفُرۡ بِٱلطَّٰغُوتِ وَيُؤۡمِنۢ بِٱللَّهِ فَقَدِ ٱسۡتَمۡسَكَ بِٱلۡعُرۡوَةِ ٱلۡوُثۡقَىٰ لَا ٱنفِصَامَ لَهَاۗ وَٱللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٥٦﴾ ٱللَّهُ وَلِيُّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ يُخۡرِجُهُم مِّنَ ٱلظُّلُمَٰتِ إِلَى ٱلنُّورِۖ وَٱلَّذِينَ كَفَرُوٓاْ أَوۡلِيَآؤُهُمُ ٱلطَّٰغُوتُ يُخۡرِجُونَهُم مِّنَ ٱلنُّورِ إِلَى ٱلظُّلُمَٰتِۗ أُوْلَٰٓئِكَ أَصۡحَٰبُ ٱلنَّارِۖ هُمۡ فِيهَا خَٰلِدُونَ ﴾ (بقره / ۲۵۵-۲۵۷)

۲- سورۀ آل عمران آیات :

﴿ ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلۡحَيُّ ٱلۡقَيُّومُ ﴿٢﴾ نَزَّلَ عَلَيۡكَ ٱلۡكِتَٰبَ بِٱلۡحَقِّ مُصَدِّقٗا لِّمَا بَيۡنَ يَدَيۡهِ وَأَنزَلَ ٱلتَّوۡرَىٰةَ وَٱلۡإِنجِيلَ ﴿٣﴾ مِن قَبۡلُ هُدٗى لِّلنَّاسِ وَأَنزَلَ ٱلۡفُرۡقَانَۗ ﴾

(آل عمران / ۲-٤)

۳- سورۀ آل عمران آیات :

﴿ شَهِدَ ٱللَّهُ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ وَٱلۡمَلَٰٓئِكَةُ وَأُوْلُواْ ٱلۡعِلۡمِ قَآئِمَۢا بِٱلۡقِسۡطِۚ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡحَكِيمُ ﴿١٨﴾ إِنَّ ٱلدِّينَ عِندَ ٱللَّهِ ٱلۡإِسۡلَٰمُۗ وَمَا ٱخۡتَلَفَ ٱلَّذِينَ أُوتُواْ ٱلۡكِتَٰبَ إِلَّا مِنۢ بَعۡدِ مَا جَآءَهُمُ ٱلۡعِلۡمُ بَغۡيَۢا بَيۡنَهُمۡۗ وَمَن يَكۡفُرۡ بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِ فَإِنَّ ٱللَّهَ سَرِيعُ ٱلۡحِسَابِ ﴾ (آل عمران / ۱۸-۱۹)

٤- سورۀ نساء آیۀ ۸۷ :

﴿ ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَۚ لَيَجۡمَعَنَّكُمۡ إِلَىٰ يَوۡمِ ٱلۡقِيَٰمَةِ لَا رَيۡبَ فِيهِۗ وَمَنۡ أَصۡدَقُ مِنَ ٱللَّهِ حَدِيثٗا ﴾ (نساء / ۸۷)

۵- سورۀ توبه آیۀ ۱۲۹ :

﴿ فَإِن تَوَلَّوۡاْ فَقُلۡ حَسۡبِيَ ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَۖ عَلَيۡهِ تَوَكَّلۡتُۖ وَهُوَ رَبُّ ٱلۡعَرۡشِ ٱلۡعَظِيمِ ﴾ (توبه / ۱۲۹)

٦- سورۀ طه آیۀ ۸ :

﴿ ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ لَهُ ٱلۡأَسۡمَآءُ ٱلۡحُسۡنَىٰ ﴾ (طه / ۸)

۷- سورۀ الحشر آیات :

﴿ هُوَ ٱللَّهُ ٱلَّذِي لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ عَٰلِمُ ٱلۡغَيۡبِ وَٱلشَّهَٰدَةِ ۖ هُوَ ٱلرَّحۡمَٰنُ ٱلرَّحِيمُ ﴿٢٢﴾ هُوَ ٱللَّهُ ٱلَّذِي لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلۡمَلِكُ ٱلۡقُدُّوسُ ٱلسَّلَٰمُ ٱلۡمُؤۡمِنُ ٱلۡمُهَيۡمِنُ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡجَبَّارُ ٱلۡمُتَكَبِّرُ ۚ سُبۡحَٰنَ ٱللَّهِ عَمَّا يُشۡرِكُونَ ﴿٢٣﴾ هُوَ ٱللَّهُ ٱلۡخَٰلِقُ ٱلۡبَارِئُ ٱلۡمُصَوِّرُ ۖ لَهُ ٱلۡأَسۡمَآءُ ٱلۡحُسۡنَىٰ ۚ يُسَبِّحُ لَهُۥ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ ۖ وَهُوَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡحَكِيمُ ﴾ (حشر / ۲۲-۲٤)

۸- سورۀ تغابن آیۀ ۱۳ :

﴿ ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۚ وَعَلَى ٱللَّهِ فَلۡيَتَوَكَّلِ ٱلۡمُؤۡمِنُونَ ﴾ (تغابن / ۱۳)

این آیات که مشتمل بر اسماء حسنای الهی و قرائت آن مفید است ضمیمۀ دعاهای قرآنی شد تا مؤمنین و مؤمنات حفظ کنند و فوائد بسیاری ببرند و السّلام علیکم.

سیّد ابوالفضل ابن الرضا

(علّامۀ برقعی)